

Botāniskajā dārzā piestās Noasa šķirsts

Par Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem Latvijas Nacionālajā botāniskajā dārzā (LNBD) īsteno projektu, ko, līdzības runājot, varētu dēvēt par vietēja mēroga Noasa šķirstu. Projekta oficiālais nosaukums ir *Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas ex situ infrastruktūras izveide*. Par vērienīgo ieceri stāsta LNBD direktors Andrejs Svilāns.

– Ko nozīmē jēdziens *ex situ*?

– Ar jēdzienu *in situ* saprotam retās, apdraudētās sugas, kas aug savvaļā, bet *ex situ* – tās, kas atrodas ārpus dabiskajām atradnēm. Protams, nav nepieciešams katru retāku augu rakt laukā un vest uz botānisko dārzu, taču apdraudētās sugas ieviešam *ex situ* centrā, lai pavairotu, pēti un mēģinātu atgriezt atpakaļ dabā. *Ex situ* centrā augi glabāties gan izstādīti dabiskā veidā, gan mēģenēs (*in vitro*), būs arī sēklas.

– Pasaulē jau līdzīgi analoģi ir, tikai daudzkārt iespaidīgāki.

– Norvēģijā, aiz Polārā loka radīts t.s. Noasa šķirsts – seklu banka, kas dēvējama par īstu megaprojektu. Taču ne vienmēr vajadzīgi tik lieli ieguldījumi. Mūsu pašu Noasa šķirsts būs vizuāli klasisks, taču ar modernām tehnoloģijām aprīkots multifunkcionāls oranžēriju komplekss 3300 kvadrātmetru platībā. Efektivitātes un taupības dēļ ziedojām oriģinālas siltumnīcu

formas, izvēloties par labu saturam. Projekta ietvaros rekonstruēs arī palīgtelpu ēkas *ex situ* centra vajadzībām. Siltumnīcu kompleksu veidos 12 norobežoti sektori ar automātiski regulējamu temperatūras un mitruma režīmu. Pats galvenais, ka augiem tur būs ne tikai izdzīvošanai, bet dabiskai videi un normālai attīstībai piemēroti apstākļi. Arī siltuma izmaksu taupīšana ir viens no oranžēriju uzdevumiem. Ja optimālu temperatūru gribētu nodrošināt vecajās siltumnīcās, tad botāniskais dārzs bankrotētu dažu mēnešu laikā.

– Kāpēc programmai izvēlēts LNBD?

– Nacionālajā botāniskajā dārzā ir viena no lielākajām dzīvības augu kolekcijām Ziemeļaustrumeiropā. 129 hektāru platībā kultivē apmēram 15 000 dažādu augu, ne tikai Latvijas sugas un šķirnes. Tādējādi savu ieguldījumu dodam arī Eiropas un Āzijas ziemeļu puslodes augu valsts ģenofonda saglabāšanā.

– Latvija 90. gadu sākumā pievienojās vairākām starptau-

tiskām konvencijām. Dažas bija saistītas ar zaļā ģenofonda saglabāšanu un aizsardzību.

– Jā, tā ir Riodežaneiro konvencija par bioloģisko daudzveidību un Ramsāres konvencija par mitrājiem. Turpmāk, kad tiks nodrošināta augu ģenofonda saglabāšana, LNBD zinātniskais komplekss pilnībā nodrošinās starptautisko saistību izpildi. Vēl īpaši jāpiemin Vašingtonas konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām, jo Latvijā jau bijuši vairāki precedenti, kad uz robežas atņemtas retas augu sugas (visbiežāk orhidejas). Ministru kabineta normatīvie dokumenti paredz, ka atsavinātie augi jāuzglabā botāniskajā dārzā. Mēs veicam ekspertīzi, lai noskaidrotu, vai konfiscētais eksemplārs patiešām atbilst konvencijā ietvertajam analogam.

– Kādi Latvijas reto un apdraudēto sugu dārgumi glabāsies Salaspils zaļajā Noasa šķirstā?

– Oranžērijā izvietosim Latvijas krizantēmu, gerberu, ciklamenu un citu telpaugu kolekcijas. Kaut arī komerciālajā nozīmē daudzas šķirnes zaudējušas aktualitāti, šī būs vienīgā vieta, kur tās saglabāsim kā Latvijas oriģinālprecī, liecību par noteik-

tu vēstures periodu selekcijā un zinātnē. Gan dzīvā veidā, gan mēģenēs atrodas vairāk nekā 70 reto un apdraudēto augu sugu. Pašlaik plaši pētījumi notiek ar dzelteno dzegužkurpīti, vienu no lielākajām un skaistākajām Latvijas orhidejām.

– Vēl viens svarīgs šā projekta aspekts ir vides izglītība, ko varēsiet piedāvāt saviem apmeklētājiem?

– Neapšaubāmi. Diemžēl pašlaik to nav iespējams īstenot tā, kā vēlētos. Vecās, brūkošās siltumnīcas ir tādā stāvoklī, ka pat darbiniekiem bail tajās ieiet, kur nu vēl aicināt apmeklētājus! Toties pēc projekta īstenošanas tiksīm pie daudzfunkcionālas izstāžu zāles ar periodiski maināmu ekspozīciju. Telpas būs aprīkotas tā, lai būtu pieejamas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. ■ Projekta finanšu, tehniskās un administratīvās vadības uzraudzību nodrošina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Projektu 100% finansē no Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem, projekta kopējās izmaksas ir 2 124 999,00 LVL.

LNBD direktoru uzklauzījusi Iveta MEDĪŅA

EIROPAS REĢIONĀLĀS
ATTĪSTĪBAS FONDS

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ